

بررسی تأثیر ویژگی‌های رفتاری والدین در تربیت فرزندان با تأکید بر نقش رسانه‌های اجتماعی

راحله زارع قنات نوی

دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور اشتهارد، اشتهارد، ایران.
rah70mos69@gmail.com

چکیده

نقش والدین در تربیت فرزندان همان چیزی است که ساختار یک خانواده و چهارچوب‌های آن را شکل می‌دهد. اصول تربیتی مورد استفاده توسط پدر و مادر که از آن با عنوان فرهنگ خانواده یاد می‌شود، به نوع تربیت و معاشرت فرزندان در آینده مربوط خواهد شد. پدر و مادر نقش مهمی در شکل‌گیری شخصیت فرزندان خود دارند. آن‌ها در ابعاد مختلف اجتماعی، روانشناسی، مالی و... در فرزندان خود تأثیر می‌گذارند. نظر به اهمیت این موضوع؛ محقق در پژوهش فعلی به بررسی نقش پدر و مادر در تربیت فرزندان با تأکید بر نقش رسانه‌های اجتماعی پرداخت. این پژوهش از نظر هدف؛ کاربردی و از نظر شیوه انجام کار توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر عبارتست از کلیه والدین دانش آموزان شهرستان اشتهارد در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بوده و تعداد آنها که بر اساس نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شده بودند؛ ۴۰۲ نفر می‌باشد. یافته‌ها بیان داشت آموزش والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری دارد، تغییر رفتار مثبت والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری داشته و آگاهی والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

واژگان کلیدی: والدین، فرزندان، رسانه‌های اجتماعی.

مقدمه

امر تربیت، با همه آسانی، کار دشواری است. بدان خاطر است که انسان موجودی پیچیده، دارای ابعاد و اجزایی متعدد و در هر شرایط و مقتضایی به یک گونه است. او زنده است، متحرک و پویا است، دارای عقل و اراده است، توان انطباق با شرایط گوناگون حیات را دارد، می‌تواند موضوع عوض کند، تغییر حالت دهد، دیگران را متوجه خود سازد... از این رو برای به راه انداختن وی و ایجاد دگرگونی و تحول مثبت در او باید خود را به آگاهی‌های مجهز کرد. تربیت صحیح کودک از یک طرف مستلزم داشتن هرف‌های تربیتی توسط والدین است و از طرف دیگر باید به تناسب سن و جنس و محدودیت‌ها و توانایی‌های کودکان روش مناسب را برای رشد و تربیت قوای جسمی و روانی آنان برگزینیم. اگر نیازهای بدنی در خانواده در شرایطی مناسب پاسخ‌گویی شود می‌تواند سایر ابعاد شخصیتی انسان از جمله بُعد اجتماعی، فردی، عقلی و قلبی را فعال و شکوفا کند. شکوفایی این ابعاد به نوبه خود موجب اعتلال روانی خواهد شد و انسان را از افراط و تفریط‌های مضر دور خواهد داشت (گلمکانی، ۱۴۰۱). بزرگترین رسالت والدین، پرورش عقل و خرد فرزندان است که ناشی از تربیت صحیح و آموزش درست فرزندان می‌باشد. والدین وظیفه دارند که با اهداف جهانی آموزش و پرورش آشنا شوند و از طریق تمرکز بر فرایندهای جهانی تعلیم و تربیت فرزندانشان را به اعضای قابل و شایسته جهانی بدل سازند.

خانواده به یک چتر تشبیه می‌شود که تمامی اعضای آن در زیر سایه آن آرامش دارند. پدر و مادر پایه‌های اصلی خانواده هستند و در ابعاد مختلف بر روی شخصیت و زندگی تک تک افراد تأثیر مستقیم دارند. والدین وظیفه دارند که اصول تربیت فرزندان را به خوبی آموخته و روش صحیح آن را در روند تربیت فرزندان خود به کار بگیرند. از مهمترین نقش والدین در تربیت فرزندان و خانواده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تربیت و آموزش به فرزندان.
- ایجاد نظم در خانه و بین اعضای خانواده.
- مدیریت امور مختلف در منزل.
- پشتیبانی مالی.
- استفاده از تکنیک‌های خانواده درمانی (بخشیان، ۱۴۰۱).

ضرورت تربیت کودک

طفل باید تربیت شود و این تربیت باید در خانواده صورت گیرد. زیرا به گفته زانست (۲۰۰۸): تبسم‌های حرفه‌ای و مصلحتی پرستاران شیر خوارگاه‌ها نمی‌تواند جانشین خنده‌های بی شائبه والدین شود و در این تربیت شامل با دیدی وسیع مورد عنایت قرار گرفته و تربیت جسمانی، قوای ذهنی و عقلانی و جنبه‌های عاطفی است (مافی، ۱۳۹۹). والدین موظفند به مراقبت دائم از رشد طفل بپردازند. به آنها قرآن بیاموزند، قرائت و کتابت یاد دهند، با فنون سواری، تیراندازی و شنا آشنایش کنند، به پیراستن و پاک کردن اندیشه‌ها و عادات و بالا بردن مقام و رقبت او بپردازند و بالاخره والدین بدانند که فرزندشان از پاره پیکرشان و زاده آنهاست و آنان در سرپرستی او مشمولند و موظفند و باید نیکو ادبش کنند، به سوی خدا راهنمائیش نمایند و به طاعت خدایش وادارند (مافی، ۱۳۹۹). چنین تربیتی بیش از اینکه صورت آموزش تئوریک داشته باشد دارای جنبه عملی است. طفل در سایه معاشرت در می‌یابد چگونه باید کار و عمل کند و با حضور در سر سفره‌ها و برخورداری از نعمت سرپرستی والدین درس زندگی می‌آموزد. بر این اساس تکیه گاه تربیتی کودک معاشرت است و والدین و مربیان باید به این امر توجه کنند (عباسی شمیرانی، ۱۳۹۵).

تشریح مهم‌ترین وظایف پدر و مادر در خانواده

در اصول روانشناسی دو وظیفه اصلی و نقش اساسی والدین در خانواده عبارتند از؛ تأمین آرامش و آسایش فرزندان و همچنین تربیت اصولی و درست کودکان. این دو وظیفه اگر به خوبی انجام شوند، تأثیر بسیار مثبتی در آینده فرزندان خواهند داشت. به این ترتیب؛ فرزندان با ادب و تربیت درست در جامعه حضور یافته و اصولی را که از والدین خود آموخته به کار می‌گیرند. وقتی در مورد تربیت فرزندان صحبت کنیم، می‌توانیم به موارد زیر اشاره داشته باشیم:

۱. مراقبت از نیازهای زیست محیطی فرزندان.

مهم‌ترین نقش والدین در تربیت فرزندان، مراقبت از نیازهای زیست محیطی آنهاست. یعنی مواردی مثل غذای مناسب، خواب کافی، تفریح مناسب، هوای سالم و... را در اختیار آنها قرار بدهند.

۲. ارائه محیط مناسب.

مورد بعدی که والدین باید برای فرزندان خود تعیین کنند، یک محیط امن و سالم است. کودکان برای رشد سالم، باید محیطی آرام و مطلوب را در اختیار داشته باشند تا با استفاده از عوامل محیطی، بتوانند پیشرفته مثبتی در این مسیر داشته باشند.

به عنوان والدین، نقش شما در شکل دادن به آینده فرزندان بسیار مهم است. والدین مسئول ارائه حمایت عاطفی، راهنمایی و تعیین حد و مرز هستند. همچنین مسئولیت تامین نیازهای فیزیکی و مادی آنها مانند غذا، سرپناه و پوشاک بر عهده والدین است. علاوه بر این، باید ارزش‌ها و اخلاقیات القا شود تا به آنها کمک شود تا با بزرگ‌تر شدن تصمیم‌های خوبی بگیرند.

نقش والدین مستلزم این است که یک معلم، یک دوست، یک نظم‌دهنده و مهمتر از همه، یک الگو باشند. والدین با انجام مسئولیت‌های خود، می‌توانند فرزندان شاد و خوبی را تربیت کرده تا به بزرگسالانی موفق تبدیل شوند (ترابی، ۱۳۹۴).

مشارکت والدین در آموزش کودکان

مشارکت والدین در آموزش فرزندان برای رشد تحصیلی و شخصی آنها ضروری است. هنگامی که والدین علاقه فعالی به آموزش فرزندان داشته باشند، می‌تواند بر عملکرد تحصیلی، نگرش نسبت به یادگیری و موفقیت کلی کودک تأثیر مثبت بگذارد. نقش والدین در آموزش کودکان مستلزم این است که والدین یک معلم، یک دوست، یک نظم‌دهنده و مهمتر از همه، یک الگو باشند. راه‌های زیادی وجود دارد که والدین می‌توانند از فرزندان خود حمایت کنند و در آن مشارکت داشته باشند، مانند شرکت در کنفرانس‌های والدین و معلمان، کمک به انجام تکالیف، داوطلب شدن در رویدادهای مدرسه و تشویق عادات خوب مطالعه. علاوه بر این، والدین می‌توانند با کنار گذاشتن زمان تعیین شده برای مطالعه، تهیه منابع لازم مانند کتاب و فناوری و نشان دادن علاقه به پیشرفت فرزندان، محیطی حمایتی در خانه ایجاد کنند (مجبایی، ۱۴۰۱).

وقتی والدین در آموزش فرزندان مشارکت دارند، به ایجاد حس مشارکت بین مدرسه و خانواده کمک می‌کند. این می‌تواند منجر به ارتباط و همکاری بهتر بین والدین و معلمان شود و در نهایت به تجربه یادگیری کودک کمک کند. با این حال، توجه به این نکته مهم است که مشارکت به معنای در اختیار گرفتن آموزش کودک نیست. برای کودکان مهم است که مسئولیت یادگیری خود را بپذیرند و در سفر تحصیلی خود کمی استقلال داشته باشند. والدین باید نقش فعالی در تربیت فرزند خود داشته باشند. شما به عنوان والدین نقش مهمی در تربیت فرزندان دارید. برای کودکان مهم است که مسئولیت یادگیری خود را بپذیرند و در سفر تحصیلی خود کمی استقلال داشته باشند (قلندرزی، ۱۴۰۱).

راهکارهایی برای مشارکت والدین در آموزش فرزندان

۱. در انجام تکالیف به آنها کمک کنید.
- تکالیف راهی عالی برای کودکان برای یادگیری و مرور مطالبی است که در کلاس آموخته‌اند. به عنوان والدین، می‌توانید با ارائه راهنمایی و حمایت به فرزندان در زمانی که به آن نیاز دارد، کمک کنید.
۲. در رویدادهای مدرسه شرکت کنید.
- رویدادهای مدرسه راهی عالی برای درگیر ماندن در آموزش فرزندان است و به او نشان می‌دهد که به تحصیل او اهمیت می‌دهید. سعی کنید تا جایی که می‌توانید در بسیاری از رویدادها شرکت کنید، مانند جلسات باز، کنفرانس‌های والدین و معلمان، و فعالیتهای فوق برنامه.
۳. با معلم ارتباط برقرار کنید.
- برقراری ارتباط باز با معلم فرزندان برای موفقیت او در مدرسه بسیار مهم است. اگر نگرانی یا سوالی دارید، دریغ نکنید که با معلم تماس بگیرید تا بتوانید با هم به آنها بپردازید.

۴. تشویق به یادگیری در خانه

یادگیری فقط در مدرسه اتفاق نمی‌افتد بلکه در خانه نیز اتفاق می‌افتد! شما می‌توانید با ایجاد یک فضای مشخص برای تکالیف، خواندن کتاب با هم و صحبت در مورد چیزهایی که در طول روز یاد گرفته‌اند، یادگیری را در خانه تشویق کنید.

۵. نسبت به مدرسه مثبت باشید.

مهم است که عشق به یادگیری را از سنین پایین در کودک خود القا کنید. اگر نگرش منفی نسبت به مدرسه داشته باشید، این نگرش بر آنها تأثیر می‌گذارد و باعث می‌شود که کمتر از رفتن به مدرسه لذت ببرند.

یک معلم خوب می‌تواند همه چیز را در موفقیت تحصیلی کودک ایجاد کند. نقش والدین و معلمان در تربیت کودک نمی‌توان انکار کرد که والدین نقش اساسی در تربیت فرزند خود دارند. کودکان از بدو تولد با سرعت شگفت‌انگیزی در حال یادگیری و رشد هستند. این بر عهده والدین و مراقبان است که محبت، حمایت و راهنمایی لازم را برای دستیابی به پتانسیل کامل خود در اختیار آنها قرار دهند. در حالی که مطمئناً والدین اولین و مهم‌ترین معلمان کودک هستند، شکی نیست که معلمان نیز نقشی حیاتی در شکل‌دهی ذهن جوانان دارند. یک معلم خوب می‌تواند همه چیز را در موفقیت تحصیلی کودک ایجاد کند. آنها می‌توانند دانش آموزان را برای رسیدن به موفقیت‌های جدید ترغیب کنند و عشق مادام‌العمر به یادگیری را در آنها القا کنند. واقعیت این است که هم والدین و هم معلمان نقش اساسی در آموزش کودک دارند. آنها با همکاری یکدیگر می‌توانند یک محیط یادگیری مثبت و غنی ایجاد کنند که به رشد تحصیلی و اجتماعی کودکان کمک می‌کند (چگل، ۱۳۹۷).

والدین و مربیان با همکاری یکدیگر می‌توانند یک محیط یادگیری مثبت و غنی ایجاد کنند که به رشد تحصیلی و اجتماعی کودکان کمک می‌کند. بر کسی پوشیده نیست که کودکان زمانی بهترین یادگیری را می‌آموزند که والدینشان درگیر آموزش آنها باشند. مطالعات متعدد نشان داده است که مشارکت والدین تأثیر مثبتی بر رفتار کودک در مدرسه و خارج از مدرسه دارد. اما مشارکت والدین چگونه بر رفتار کودک تأثیر می‌گذارد (مجابی، ۱۴۰۱).

راه‌های زیادی وجود دارد که والدین می‌توانند در تربیت فرزندشان مشارکت داشته باشند. آنها می‌توانند در انجام تکالیف کمک کنند، در مراسم مدرسه شرکت کنند، در کلاس درس داوطلب شوند و اعضای فعال سازمان‌های مدرسه باشند. همه این فعالیت‌ها این پیام را به فرزندتان می‌فرستند که برای آموزش او ارزش قائل هستید و برای موفقیت او سرمایه‌گذاری می‌کنید. وقتی بچه‌ها می‌بینند که والدینشان در مدرسه آنها مشارکت دارند، متوجه می‌شوند که برایشان مهم است. این امر آنها را تشویق می‌کند که در مدرسه خوب عمل کنند و در داخل و خارج از کلاس درس درست رفتار کنند. علاوه بر این، مشارکت والدین فرصتهایی را برای کودکان فراهم می‌کند تا رفتار مناسب را الگوبرداری کنند. اگر آنها ببینند که والدینشان محترمانه و درگیر فعالیتهای مدرسه هستند، احتمال بیشتری دارد که همین کار را انجام دهند (عباسی شمیرانی، ۱۳۹۵).

مشارکت والدین همچنین یک سیستم حمایتی برای کودکان در خانه و مدرسه ایجاد می‌کند. وقتی والدین درگیر هستند، معلمان می‌توانند با نگرانی یا به روز رسانی در مورد پیشرفت فرزندشان با آنها تماس بگیرند. این ارتباط کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که مشکلات زودهنگام شناسایی شده و به سرعت رسیدگی می‌شود. علاوه بر این، به والدین این امکان را می‌دهد که بدانند فرزندشان چه زمانی خوب عمل می‌کنند تا بتوانند او را به خاطر کار خوب خود تحسین کنند. کودکانی که والدینشان در مدرسه مشارکت دارند، نمرات آزمون بهتری نسبت به کودکانی که والدین آنها درگیر نیستند، دارند. آنها همچنین تمایل دارند مهارتهای اجتماعی بهتری از خود نشان دهند و مشکلات رفتاری کمتری را در داخل و خارج از مدرسه تجربه کنند. اگر می‌خواهید فرزندتان از نظر تحصیلی و اجتماعی موفق شود، مطمئن شوید که در آموزش او باقی می‌مانید (گلمکانی، ۱۴۰۱).

اهداف پژوهش

- ✓ تحلیل و بررسی تأثیر آموزش والدین بر تربیت فرزندان.
- ✓ تحلیل و بررسی تأثیر تغییر رفتار مثبت والدین بر تربیت فرزندان.
- ✓ تحلیل و بررسی تأثیر آگاهی والدین بر تربیت فرزندان.

فرضیه های پژوهش

- ✓ آموزش والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد.
- ✓ تغییر رفتار مثبت والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد.
- ✓ آگاهی والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات رفتاری است. از دیدگاه هدف، کاربردی، از نظر ماهیت، توصیفی-پیمایشی و از نوع همبستگی، از لحاظ روش، میدانی و از لحاظ جمع‌آوری چارچوب نظری و پیشینه پژوهش، از نوع قیاسی و کتابخانه‌ای محسوب می‌گردد.

ابزار گردآوری داده‌ها

در پژوهش حاضر؛ ابزار گردآوری داده‌ها؛ اطلاعات کیفی پرسشنامه می‌باشد. در بخش میدانی، رایج‌ترین شیوه گردآوری داده‌ها، استفاده از پرسشنامه است که در پژوهش فعلی با استفاده از پرسشنامه، داده‌های مورد نظر، گردآوری و پس از وارد کردن داده‌های آن در نرم‌افزار Excel متغیرهای پژوهش محاسبه شدند. سوالات پرسشنامه در دو بخش سوالات عمومی شامل ویژگی‌های عمومی پاسخ‌دهندگان شامل جنسیت، سمت، تحصیلات، تجربه کاری و... خواهد بود.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

مراحل روش تجزیه و تحلیل اطلاعات بشرح زیر است:

- ✓ جمع‌آوری اطلاعات لازم بر اساس پاسخ پاسخ‌دهندگان به سوالات پرسشنامه؛
- ✓ کمی‌سازی پاسخ‌های سوالات پرسشنامه به کمک نرم‌افزار Excel.
- ✓ انجام آمار توصیفی،
- ✓ انجام آزمون استنباطی،
- ✓ انجام آزمون K-S،
- ✓ تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش به کمک نرم‌افزار Spss و smart PLS.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری پژوهش حاضر عبارتست از کلیه والدین دانش آموزان شهرستان اشتهارد در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بوده و تعداد آنها که بر اساس نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شده بودند؛ ۴۰۲ نفر می‌باشد. در پژوهش حاضر از روش

نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای استفاده خواهد شد. به طور کلی در روش‌شناسی مدلیابی معادلات ساختاری؛ تعیین حجم نمونه می‌تواند بین ۵ تا ۱۵ مشاهده به ازای هر متغیر اندازه‌گیری شده تعیین شود:

$$5Q < n < 15Q$$

که در آن Q تعداد متغیرهای مشاهده شده یا تعداد گویه‌ها (سوالات) پرسشنامه و n حجم نمونه است. با توجه به آنکه تعداد سوالات پرسشنامه ۶۳ سوال است، بازه قابل انتخاب برای تعیین نمونه آماری بصورت زیر تبیین می‌گردد.

$$315 < n < 945$$

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی پاسخ دهندگان

اطلاعات فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی در جدول (۱) نشان داده شده است.

جدول (۱): اطلاعات فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی

جنسیت		
شرح	تعداد	درصد
مرد	۳۳۴	٪۷۶
زن	۱۰۶	٪۲۴
تعداد کل	۴۴۰	٪۱۰۰

نتایج بررسی روایی و پایایی پرسشنامه‌ها

محقق برای حصول اطمینان از دقت و صحت نتایج بدست‌آمده از پژوهش خود، ناگزیر از ارزیابی ویژگی‌های فنی ابزار مورد استفاده در پژوهش خود (پرسشنامه) می‌باشد. ویژگی‌های فنی ابزار در دو مورد روایی و پایایی خلاصه می‌شود. روایی یا اعتبار ابزار تعیین می‌کند که آیا سوالات مورد استفاده در پرسشنامه، همان مفهوم مد نظر پژوهشگر را می‌سنجد یا خیر؟ از طرفی پایایی یا قابلیت اعتماد مشخص می‌سازد که ابزار اندازه‌گیری در صورت اجرا در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی دارد. بدین معنی که اگر محقق پرسشنامه خود را دوباره و یا بصورت موازی اجرا کند و نتایج هر دو یکسان باشد، ابزار (پرسشنامه) از پایایی کامل برخوردار است. نتایج بررسی روایی و پایایی پرسشنامه‌ها در جدول (۲) نشان داده شده است.

جدول (۲): نتایج بررسی روایی و پایایی پرسشنامه‌ها

روایی (AVE > 0.5)	پایایی	
	پایایی ترکیبی (CR > 0.7)	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha > 0.7)
۰/۶۱۲	۰/۷۲۰	۰/۸۵۶
۰/۶۴۵	۰/۷۶۵	۰/۸۵۴
۰/۶۱۵	۰/۷۰۴	۰/۷۹۹
۰/۶۲۹	۰/۷۰۰	۰/۷۲۸

بر اساس نتایج حاصله، چون ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بیشتر از مقدار استاندارد ۰/۷ و مقدار روایی همگرا، بیشتر از مقدار استاندارد ۰/۵ می‌باشد، پایایی و روایی پرسشنامه‌های توزیعی تأیید می‌گردد.

بررسی روایی واگرا

در نهایت روایی رواگرایی سومین معیار سنجش برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS است. روایی واگرایی در این روش از دو طریق سنجیده می‌شود: الف) روش‌های بارهای عاملی متقابل؛ (ب) روش فورنل و لارکر. در این تحقیق از روش دومی برای سنجش روایی واگرایی استفاده شده است. به زعم فورنل و لارکر روایی واگرایی وقتی در سطح قابل قبولی است که میزان میانگین واریانس استخراج شده برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل باشد.

جدول (۳): مقادیر روایی واگرایی

روایی (AVE > 0.5)	پایایی	
	پایایی ترکیبی (CR > 0.7)	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha > 0.7)
۰/۶۱۲	۰/۷۲۰	۰/۸۵۶
۰/۶۰۳	۰/۷۱۹	۰/۸۰۲
۰/۵۵۹	۰/۸۰۲	۰/۸۶۴
۰/۶۰۲	۰/۸۶۸	۰/۸۸۸

نتایج بررسی همبستگی میان متغیرهای پژوهش

نتایج بررسی همبستگی میان متغیرهای پژوهش در جدول (۴) نشان داده شده است. همانطوری که مشخص است بین کلیه متغیرهای پژوهش همبستگی معناداری وجود داشته و در نتیجه امکان بررسی فرضیه‌ها با استفاده از روش معادلات ساختاری میسر است.

جدول (۴): نتایج بررسی همبستگی میان متغیرهای پژوهش

متغیر	آموزش والدین	تغییر رفتار مثبت والدین	آگاهی والدین	تربیت فرزندان
آموزش والدین	۱	--	--	--
تغییر رفتار مثبت والدین	۰/۴۱۰	۱	--	--
آگاهی والدین	۰/۶۲۵	۰/۶۱۶	۱	--
تربیت فرزندان	۰/۵۴۵	۰/۲۹۸	۰/۲۱۱	۱

بررسی بار عاملی سوالات پرسشنامه‌ها

بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شوند. نتایج بررسی بار عاملی سوالات پرسشنامه‌ها در جدول (۵) نشان داده شده است.

جدول (۵): نتایج بررسی بار عاملی سوالات پرسشنامه‌ها

پرسشنامه	سوال	بار عاملی	سوال	بار عاملی	سوال	بار عاملی	سوال	بار عاملی
آموزش والدین	۱	۰/۴۲۵	۶	۰/۸۵۴	۱۱	۰/۵۰۴	۱۶	۰/۸۷۴
	۲	۰/۴۴۴	۷	۰/۶۹۵	۱۲	۰/۵۸۸	۱۷	۰/۴۹۰
	۳	۰/۶۲۵	۸	۰/۴۹۹	۱۳	۰/۵۹۶		

		۰/۵۴۱	۱۴	۰/۵۰۰	۹	۰/۵۲۱	۴	
		۰/۵۵۵	۱۵	۰/۵۶۵	۱۰	۰/۵۴۴	۵	
۰/۵۶۵	۷	۰/۵۹۵	۵	۰/۵۲۲	۳	۰/۵۶۹	۱	تغییر رفتار مثبت والدین
۰/۵۱۶	۸	۰/۵۷۸	۶	۰/۴۷۷	۴	۰/۶۲۵	۲	
۰/۴۷۱	۱۰	۰/۶۹۹	۷	۰/۴۹۶	۴	۰/۶۵۵	۱	آگاهی والدین
۰/۴۶۰	۱۱	۰/۷۸۵	۸	۰/۴۸۷	۵	۰/۴۴۸	۲	
۰/۵۰۶	۱۲	۰/۵۹۹	۹	۰/۴۱۰	۶	۰/۵۰۲	۳	
۰/۵۵۸	۲۲	۰/۶۰۲	۱۵	۰/۴۴۴	۸	۰/۵۹۳	۱	تربیت فرزندان
۰/۷۵۸	۲۳	۰/۷۶۵	۱۶	۰/۴۲۲	۹	۰/۵۰۴	۲	
۰/۵۱۶	۲۴	۰/۶۸۹	۱۷	۰/۴۸۹	۱۰	۰/۵۰۵	۳	
۰/۸۷۷	۲۵	۰/۶۵۵	۱۸	۰/۴۵۲	۱۱	۰/۴۷۷	۴	
۰/۸۲۵	۲۶	۰/۵۶۷	۱۹	۰/۷۵۴	۱۲	۰/۴۵۳	۵	
		۰/۵۶۸	۲۰	۰/۶۶۶	۱۳	۰/۸۰۰	۶	
		۰/۷۷۵	۲۱	۰/۶۳۷	۱۴	۰/۵۷۴	۷	

به لحاظ آنکه برای تمامی سوالات پرسشنامه‌ها، ضریب بار عاملی بیشتر از مقدار استاندارد ۰/۴ است، می‌توان نتیجه گرفت واریانس بین سازه و شاخص‌های آن؛ از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی آن در مورد مدل اندازه‌گیری قابل قبول است. بعبارت دیگر، چون ضریب بار عاملی سوالات از حد استاندارد؛ بالاتر است، نیازی به حذف یا اصلاح هیچکدام از سوالات پرسشنامه نیست.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

آزمون فرضیه‌های پژوهش بر اساس بررسی ضریب مسیر، اعداد معناداری t و ضریب تعیین (R^2) صورت پذیرفته است. ضریب مسیر بیان‌کننده وجود رابطه علی خطی و شدت و جهت این رابطه بین دو متغیر مکنون است. در حقیقت همان ضریب رگرسیون در حالت استاندارد است که در مدل‌های ساده‌تر رگرسیون ساده و چندگانه مشاهده می‌شود. ضریب مسیر، عددی بین -۱ تا +۱ است که اگر برابر با صفر شوند، نشان دهنده نبود رابطه علی خطی بین دو متغیر پنهان است. از طرفی ابتدایی‌ترین معیار برای سنجش رابطه بین سازه‌ها در مدل بخش ساختاری، اعداد معناداری t است. در صورتی که مقدار این اعداد از ۱/۹۶ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها و در نتیجه تایید فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ است. البته باید توجه داشت که که اعداد t فقط صحت رابطه‌ها را نشان می‌دهند و شدت رابطه‌ی بین سازه‌ها را نمی‌توان با آنها سنجید. در نهایت دومین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری در یک پژوهش ضرایب ضریب تعیین (R^2) مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای مدل است. ضریب تعیین (R^2) معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از تأثیری دارد که نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد. یکی از مزیت‌های اصلی روش Smartpls این است که این روش قابلیت کاهش خطاها در مدل‌های اندازه‌گیری و یا افزایش واریانس بین سازه‌ها و شاخص‌ها را دارد. نتایج بررسی فرضیه‌های پژوهش در جدول (۶) نشان داده شده است.

جدول (۶): نتایج بررسی فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	ضریب مسیر (β)	اعداد معناداری t	ضریب تعیین (R^2)
آموزش والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد.	۰/۲۴۱	۴/۱۴۱	٪۷۳
تغییر رفتار مثبت والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد.	۰/۴۵۵	۵/۷۱۸	٪۶۰

آگاهی والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد.	۰/۵۹۱	۷/۹۱۸	۰/۷۴
---	-------	-------	------

نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه‌ها به تفکیک مسیرهای موجود، بشرح زیر تبیین می‌گردد. در آزمون فرضیه اول، ضریب مسیر متغیر آموزش والدین برابر ۰/۲۴۱ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۴/۱۴۱ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که آموزش والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه اول دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۷۳٪ تغییرات تربیت فرزندان توسط تغییرات آموزش والدین توضیح داده می‌شود. در آزمون فرضیه دوم، ضریب مسیر متغیر تغییر رفتار مثبت والدین برابر ۰/۴۵۵ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۵/۷۱۸ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که تغییر رفتار مثبت والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه دوم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۶۰٪ تغییرات تربیت فرزندان توسط تغییر رفتار مثبت والدین توضیح داده می‌شود. در آزمون فرضیه سوم، ضریب مسیر متغیر آگاهی والدین برابر ۰/۵۹۱ و مقدار آماره t متغیر مذکور برابر ۷/۹۱۸ بوده و چون علامت آماره مذکور، مثبت بوده مقدار آن بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ دال بر این مطلب دارد که آگاهی والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری داشته و حکایت از تأیید فرضیه سوم دارد. بر اساس ضریب تعیین مدل، حدود ۷۴٪ تغییرات تربیت فرزندان توسط تغییر رفتار مثبت والدین توضیح داده می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش

فرضیه اول پژوهش حاضر، بدنبال برای پاسخی برای این سؤال بود که آیا آموزش والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد؟ به منظور آزمون فرضیه مذکور، با توجه به نتایج خروجی Smart PLS نتایج زیر حاصل شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش، بیانگر این مطلب بود که آموزش والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری دارد. این تأثیر با توجه به ضریب تعیین (۰.۷۳) قوی، و با توجه به احتمال PLS، معنادار می‌باشد. با توجه به این امر؛ فرضیه اول تأیید گردید که این یافته‌ها در انطباق با یافته‌های بنی‌مهد و بیگی (۱۳۹۱) می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش

فرضیه دوم پژوهش حاضر، بدنبال برای پاسخی برای این سؤال بود که آیا تغییر رفتار مثبت والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد؟ به منظور آزمون فرضیه مذکور، با توجه به نتایج خروجی Smart PLS نتایج زیر حاصل شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش، بیانگر این مطلب بود که تغییر رفتار مثبت والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری دارد. این تأثیر با توجه به ضریب تعیین (۰.۶۰) متوسط، و با توجه به احتمال PLS، معنادار می‌باشد. با توجه به این امر؛ فرضیه دوم تأیید گردید که این یافته‌ها در انطباق با یافته‌های نیکبخت و همکاران (۱۳۹۸) می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش

فرضیه سوم پژوهش حاضر، بدنبال برای پاسخی برای این سؤال بود که آیا آگاهی والدین بر تربیت فرزندان تأثیر دارد؟ به منظور آزمون فرضیه مذکور، با توجه به نتایج خروجی Smart PLS نتایج زیر حاصل شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش، بیانگر این مطلب بود که آگاهی والدین بر تربیت فرزندان تأثیر مثبت و معناداری دارد. این تأثیر با توجه به ضریب تعیین (۰.۷۴) قوی، و با توجه به احتمال PLS، معنادار می‌باشد. با توجه به این امر؛ فرضیه سوم رد گردید که این یافته‌ها در تضاد با یافته‌های جوهاری و همکاران (۲۰۱۷) می‌باشد.

پیشنهادها

آکادمی اطفال آمریکا (AAP) در زمینه بهترین روش برای تربیت فرزند، استراتژی‌های انضباطی مثبتی را پیشنهاد می‌کند که به طور موثر به کودکان می‌آموزند تا رفتار خود را مدیریت کنند. به علاوه این استراتژی‌ها در حالی که پروسه رشد و تکامل سالم را ارتقا می‌دهند، فرزندان شما را از آسیب دیدن نیز حفظ می‌کنند. این استراتژی‌ها شامل این موارد است:

۱. نشان دهید و بگویید. آنچه که درست و یا غلط است را با گفتار و کردار آرام خود به کودکان بیاموزید. رفتارهای شما الگویی برای دلبندتان هستند، بنابراین آنچه را که دوست دارید در فرزند خود ببینید، در خودتان نیز عملی کنید.
۲. محدودیت‌هایی را تعیین کنید. شاید بهترین روش برای تربیت فرزند تعیین قوانین است. برای فرزندان خود قوانین واضح و منسجمی داشته باشید و حتماً این قوانین را با اصطلاحات مناسب سن آن‌ها که می‌توانند درکشان کنند، توضیح دهید.
۳. عواقبی که برای برخی رفتارها در نظر گرفته اید، به روشنی توضیح دهید. در صورتی که فرزندان کاری که باید را انجام نداد و یا اینکه حرکت ناشایستی از او سر زد، عواقب آن را با خونسردی و با لحن و بیانی محکم برایش توضیح دهید.
۴. آن‌ها را بشنوید. گوش دادن یک کار بسیار مهم است. قبل از کمک به حل مشکل، به دل‌بند خود اجازه دهید تا داستان‌ها را به پایان برساند و تمامی حرف‌هایش را به شما بزند. در این میان به زمان‌هایی که رفتارهای غلط فرزندان در حقیقت الگویی دارد، خوب توجه کنید و مراقب باشید.
۵. به آن‌ها توجه کنید. قدرتمندترین ابزار برای ایجاد نظم موثر، رعایت اصل توجه است که به تقویت رفتارهای خوب و در عین حال از بین بردن عادات اشتباه نیز کمک می‌کند. بنابراین به یاد داشته باشید که همه کودکان توجه پدر و مادر خود را می‌خواهند.
۶. بچه‌ها را از خوب بودن رفتارشان مطلع کرده و به آن‌ها بازخورد بدهید. کودکان باید بدانند که از دید شما دقیقاً چه زمانی کار بد و چه زمانی کار خوبی انجام می‌دهند. با تحسین موفقیت‌ها و تلاش فرزندان، به رفتار خوب او توجه نشان داده و به آن اشاره کنید. در ارائه بازخوردهایتان نیز خاص باشید.
۷. بهترین روش برای تربیت فرزند این است که بدانید چه موقع پاسخ ندهید. تا زمانی که کودک شما کار خطرناکی انجام نمی‌دهد و بابت رفتارهای خوبش توجه زیادی را از جانب شما دریافت می‌کند، نادیده گرفتن رفتار بد می‌تواند یک روش موثر برای جلوگیری از تکرار آن باشد. نادیده گرفتن رفتارهای بد همچنین می‌تواند به کودکان بیاموزد که در صورت مداومت بر انجام این کارهای اشتباه، چه پیامدهای طبیعی در انتظارشان خواهد بود.
۸. شاید بهترین روش برای تربیت فرزند این باشد که برای در‌دسر آماده باشید. همواره این احتمال وجود دارد که کودک شما برای انجام دادن برخی رفتارهای خاص با مشکل روبرو شود، بنابراین با در نظر گرفتن این مساله، از قبل برای موقعیت‌هایی که فکر می‌کنید در آن‌ها با چنین شرایطی مواجه می‌شوید، برنامه ریزی کنید. در واقع بهتر است با دوراندیشی خود را برای فعالیت‌های آینده و چگونگی رفتارشان در آن زمان آماده کنید.
۹. تغییر رفتار بد. بعضی اوقات کودکان بدرفتاری می‌کنند، زیرا آن‌ها فقط خسته بوده و یا بی‌حوصله شده‌اند. در چنین مواردی کار دیگری پیدا کنید تا فرزندان به آن مشغول شود.

۱۰. بهترین روش برای تربیت فرزند این است که از تکنیک تایم اوت یا وقفه کوتاه (time-out) کمک بگیرید. این تکنیک به ویژه هنگامی که یک قانون خاص شکسته می شود، می تواند راهکار بسیار مفیدی باشد. این ابزار انضباطی به بهترین نحو عمل می کند و به کودکان هشدار می دهد که در صورت عدم توقف کارهای اشتباه، چه عواقبی در انتظارشان خواهد بود. شما در چنین مواردی می بایست تا حد امکان به صورت خلاصه و در حد چند کلمه و با کمترین میزان احساسات، به فرزند خود یادآوری کنید که چه کار اشتباهی را مرتکب شده است. برای انجام تکنیک وقفه کوتاه در چنین مواردی، می بایست فرزندان را از محیطی که در آنجا، کار اشتباه را انجام داده دور کنید و به او اجازه دهید تا در تنهایی کمی فکر کرده و آرام شود.

پیشنهاد های آتی

در جهت روشن شدن ابعاد مختلف اهمیت پژوهش حاضر، پیشنهاد می گردد که به انجام پژوهش های زیر اهتمام ورزند.
نقش پدر و مادر در تربیت فرزندان با تأکید بر نقش میانجی میزان تحصیلات والدین.
نقش پدر و مادر در تربیت فرزندان با تأکید بر نقش میانجی نوع شغل والدین.
نقش پدر و مادر در تربیت فرزندان با تأکید بر نقش میانجی فاصله سنی با والدین.

منابع

- ✓ بخشیان، فاطمه، (۱۴۰۱)، دیدگاه والدین و فرزندان آن ها درباره ویژگی های یک پدر و مادر خوب، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، پردیس علوم انسانی و اجتماعی - دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- ✓ ترابی، طاهره، (۱۳۹۴)، تاثیر برنامه ی آموزش خانواده بر خودکارآمدی والدینی و نگرش نسبت به تربیت فرزندان در والدین دانش آموزان دبیرستانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هرمزگان، پردیس خودگردان قشم.
- ✓ چگل، معصومه، (۱۳۹۷)، شیوه های اجتماعی کردن فرزندان (مطالعه موردی: شهر ایلام)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- ✓ حامد، کرار، الولید، محمد، (۱۴۰۲)، عوامل موثر بر آسایش مادر و تأثیر آن در تربیت فرزندان با تأکید بر منابع اسلامی، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی علوم انسانی، جامعه المصطفی العالمیه.
- ✓ عباسی شمیرانی، شکیبیا، (۱۳۹۵)، ترجمه کتاب شیوه تربیت فرزندان، پارسا کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- ✓ قلندرزهی، عبدالکریم، (۱۴۰۱)، نقش رابطه عاطفی والدین در تربیت و سلامت فرزندان از نگاه قرآن و نهج البلاغه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکده علوم قرآنی زاهدان.
- ✓ گلمکانی، بهناز، (۱۴۰۱)، بررسی رابطه هوش هیجانی و انعطاف پذیری روانشناختی با بزهکاری در فرزندان طلاق قانون اصلاح و تربیت مشهد، پارسا کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی حکمت رضوی، گروه روانشناسی و علوم اجتماعی - مددکاری.
- ✓ مافی، مهرانگیز، (۱۳۹۹)، تاثیر رسانه های اجتماعی بر تربیت فرزندان (مورد مطالعه: والدین منطقه ۲ شهر تهران)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق - قیام دشت، دانشکده علوم انسانی.
- ✓ مجابی، سید سجاد، (۱۴۰۱)، مقایسه بین گرایش به اعتیاد، تربیت دینی و شادی و نشاط در فرزندان طلاق و عادی ساکن شهر قزوین، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان قزوین، مرکز پیام نور قزوین.